

Instroom en uitstroom van Housing First klanten bij acht praktijken in Nederland

Sara Al Shamma, Linda van den Dries & Judith Wolf

“Onze dank gaat uit naar iedereen die heeft bijgedragen aan de uitvoering van het onderzoek, in het bijzonder de deelnemende klanten en hun begeleiders.”

1 Achtergrond

Dit informatieblad doet verslag van de resultaten van de in- en uitstroom van Housing First-klanten van acht Housing First-praktijken die werken volgens het zogenaamde *Pathways to housing* model zoals ontwikkeld door Sam Tsemberis (1999; 2010). Dit onderzoek maakt deel uit van het door het Ministerie van VWS financieel ondersteunde Stimuleringsprogramma Housing First (HF). Impuls - Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg van het Radboudumc Nijmegen voerde dit stimuleringsprogramma uit, in nauwe samenwerking met de Academische werkplaats Impuls (voorheen Academische Werkplaats Opvang en Herstel). Het deelonderzoek naar de in- en uitstroom bij HF ging van start in juni 2016 en eindigde in mei 2018. De onderzoeksvraag van dit deelonderzoek luidde: Wat is de in- en uitstroom van HF-klanten bij acht praktijken in Nederland in de periode van 18 oktober 2016 tot 18 april 2018? Met uitstroom bedoelen we in dit onderzoek ook de doorstroom naar andere voorzieningen of locaties anders dan de HF-praktijk.

2 Opzet

2.1 Selectie van HF-praktijken & HF-klanten

Voor dit onderzoek selecteerden we acht HF-praktijken die aangesloten waren bij het Platform HF en die: *a* zich richtten op de doelgroep van HF, namelijk dakloze mensen met psychische en/of verslavingsproblemen, *b* werkten volgens de HF basisprincipes, en *c* twee jaar of langer in uitvoering waren. Deze acht praktijken waren: HF Amsterdam (Discus)¹, HF Arnhem, HF Breda, HF Den Haag, HF Dordrecht, HF Eindhoven, HF Noord-Limburg en HF Utrecht. Vóór de start van de dataverzameling gingen onderzoekers van Impuls bij deze acht praktijken langs om het onderzoek verder toe te lichten. De onderzoekers lieten toestemmingsverklaringen achter met de vraag aan begeleiders om in de periode van 18 oktober 2016 tot 18 april 2018 al hun klanten te benaderden voor deelname aan het onderzoek.

¹ Vanwege de tijdsinvestering namen slechts drie van de in totaal zeven Discusteams deel aan het onderzoek. Deze drie teams zijn ad random gekozen.

2.2 Dataverzameling

Webapplicatie

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, ontwierpen we twee vragenlijsten die door begeleiders werden ingevuld. Deze vragenlijsten werden opgenomen in een webapplicatie die speciaal voor het Stimuleringsprogramma HF was ontwikkeld. In de ene lijst werden vragen gesteld over de instroom van HF- klanten en in de andere lijst over uitstroom van HF-klanten. De onderzoekers maakten voor elke begeleider en zijn klant(en) een account aan en stuurden de inloggegevens van deze accounts naar de begeleider. Hiermee konden de begeleiders in de applicatie inloggen en de vragenlijst(en) invullen.

Vraagformulieren begeleider

We vroegen de begeleiders de instroomvragenlijst in te vullen voor alle bestaande en nieuwe HF- klanten die aan het onderzoek mee wilden doen. Indien deze klanten bij HF uitstroonden gedurende de dataverzamelingsperiode, vroegen we de begeleiders voor deze klanten ook de uitstroomvragenlijst in te vullen. Hierin werd onder andere gevraagd naar de reden van uitstroom bij HF en de verblijfplek na uitstroom.

Non-respons bestand

Voor HF-klanten die geen toestemming verleenden voor deelname aan het onderzoek, vroegen we de begeleiders om in een door ons aangeleverd Excelbestand de data van instroom bij HF te noteren en, wanneer van toepassing, ook de data van uitstroom. Aan het einde van de dataverzamelingsperiode vroegen we de begeleiders deze data geanonimiseerd naar ons terug te sturen.

3 Aantallen in- en uitgestroomde klanten bij HF

Op de peildatum van 17 oktober 2016 begeleidde de deelnemende begeleiders van de acht HF-praktijken in totaal 361 klanten. Deze klanten waren op dat moment, gemiddeld, al bijna 3,5 jaar bij HF. Tussen 18 oktober 2016 tot 18 april 2018 stroomden 172 klanten in bij HF. Tussen 18 oktober 2016 tot 18 april 2018 stroomden 85 klanten uit bij HF.² Dit gebeurde gemiddeld na ruim twee jaar, met een minimum van één maand en een maximum van bijna zes jaar.

Van veertig klanten weten we meer over hun uitstroom, omdat zij toestemming gaven aan hun begeleider om gegevens over hen te verstrekken voor het onderzoek. De resultaten hierna gaan over deze veertig uitgestroomde klanten. De andere 45 klanten gaven geen toestemming of waren niet door hun begeleider benaderd (nadere informatie hierover ontbrak).

² Drie klanten stroomden uit bij HF, maar zijn in de resultaten buiten beschouwing gelaten, omdat hun instroomdatum onbekend was (is niet door begeleider opgegeven).

3.2 Redenen van uitstroom

Positieve redenen

Zeventien (43%) van de veertig uitgestroomde klanten stroomden uit bij HF omdat het zo goed met hen ging dat HF-begeleiding - volgens de begeleider - niet meer nodig was.

Neutrale redenen

Vijf (13%) van de veertig klanten overleden in de periode van dataverzameling.

Negatieve redenen

Achttien van de veertig klanten (45%) stroomden uit bij HF om negatieve redenen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van deze redenen, zoals opgegeven door de begeleiders. Soms werden voor één klant meerdere redenen voor de uitstroom gegeven.

Tabel 3.1 Overzicht van negatieve redenen van uitstroom

Negatieve redenen van uitstroom (n=18)	Aantal keer genoemd
De klant had financiële problemen, zoals niet betalen van huur en/of facturen	6
De klant veroorzaakte overlast	8
De klant stelde zich niet begeleidbaar op	2
Er was geen financiering om de begeleiding voort te zetten	5
De klant had relationele problemen met het begeleidingsteam van Housing First	4
De klant was ontevreden over de begeleiding van Housing First	2
De klant had relationele problemen met de eigenaar van de woonruimte	3
De klant was ontevreden over de woonruimte	3
De klant had relationele problemen met de burens en/of andere bewoners	10
De klant was ontevreden over de buurt	5
De klant zat in (vreemdelingen)detentie	5
De klant had problemen met persoonlijke veiligheid	8
De klant had problemen met mentale gezondheid	9
De klant had problemen met fysieke gezondheid	3

De meest genoemde redenen waren: de klant had relationele problemen met de burens en/of bewoners (tien keer), de klant had problemen met zijn mentale gezondheid (negen keer), de klant veroorzaakte overlast (acht keer) en de klant had problemen met zijn persoonlijke veiligheid (acht keer).

3.3 Besluit tot uitstroom

Aan de begeleiders van de uitgestroomde klanten vroegen we wie had besloten dat de klant uit zou stromen. Bij twintig van de veertig uitgestroomde klanten (50%) was het besluit tot uitstroom volgens hen genomen in samenspraak tussen de klanten en het begeleidingsteam en/of de instelling. Bij elf klanten (28%) was het besluit eenzijdig genomen door het begeleidingsteam en/of de instelling (zonder instemming van de klant). Voor de overige negen klanten was deze vraag niet van toepassing, omdat zij kwamen te overlijden ($n=5$) of omdat zij na uitstroom in detentie kwamen ($n=4$).

3.4 Huisvesting na uitstroom

Alle zeventien klanten die vanwege een positieve reden uitstroomden bij HF, verbleven na uitstroom in hun voormalige HF woning. Eén van de achttien klanten die vanwege een negatieve reden uitstroomde, verbleef na uitstroom ook in zijn voormalige HF woning. De begeleider van deze klant gaf als redenen voor uitstroom: problemen met de mentale gezondheid en problemen met het begeleidingsteam. Omdat de klant zich wel aan de voorwaarden voor deelname aan HF hield, kwam hij de HF-woning op zijn naam. In totaal verbleven dus achttien uitgestroomde klanten na uitstroom in hun voormalige HF-woning (45%; zie tabel hieronder).

Vijf klanten (13%) verbleven na uitstroom in de gevangenis of huis van bewaring, twee (5%) in een woonvoorziening in de GGZ of verslavingszorg, twee (5%) in een (psychiatrisch) ziekenhuis, crisiscentrum of verslavingszorg, één bij familie, vrienden of kennissen, tijdelijk zonder uitzicht op langer verblijf, één op straat, één in een woonvoorziening voor dak- en thuislozen in de maatschappelijke opvang of vrouwenopvang en één had onderdak bij beschermd wonen. Vijf klanten (13%) waren, zoals gezegd, overleden en van de overige vier klanten (10%) was de uitstroomplek niet bekend bij hun begeleiders.

Tabel 3.2 Huisvesting na uitstroom

Huisvesting na uitstroom	Aantal klanten (%)
Voormalige HF- woning	18 (45%)
(Vreemdelingen)detentie	5 (13%)
Woonvoorziening in de GGZ of verslavingszorg	2 (5%)
(Psychiatrisch) ziekenhuis, crisiscentrum of verslavingszorg	2 (5%)
Bij familie, vrienden of kennissen, tijdelijk zonder uitzicht op langer verblijf	1 (3%)
Op straat	1 (3%)
Woonvoorziening voor dak- en thuislozen in de maatschappelijke opvang of vrouwenopvang (sociaal pension, internaat)	1 (3%)
Beschermd wonen	1 (3%)
Overleden	5 (13%)
Onbekend	4 (10%)

Totaal	40
---------------	-----------

4 Samenvatting

In het kader van het Stimuleringsprogramma Housing First (HF) onderzocht Impuls - Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg van het Radboudumc de vraag wat de in- en uitstroom van HF-klienten is bij acht praktijken in Nederland gedurende de periode van 18 oktober 2016 tot 18 april 2018.

- Op de peildatum van 17 oktober 2016 begeleidden de deelnemende begeleiders van de acht HF-praktijken in totaal 361 klienten.
- In de periode tussen 18 oktober 2016 tot 18 april 2018 stroomden 172 HF-klienten in bij HF.
- Tussen 18 oktober 2016 tot 18 april 2018 stroomden 85 klienten uit bij HF.
- Voor veertig van hen was meer informatie beschikbaar over de uitstroom. Vijf personen (13%) waren overleden. Zeventien klienten (43%) stroomden uit vanwege positieve redenen (ze hadden geen hulp meer nodig van HF) en de overige achttien (45%) vanwege negatieve redenen (zoals het veroorzaken van overlast).
- Ruim een kwart ($n=5$) van de achttien klienten die negatief uitstroomden bij HF verbleef na uitstroom in de gevangenis / huis van bewaring.
- Vijftig procent van de klienten ($n=20$) besloot in samenspraak met HF om uit te stromen bij HF en bij 28% ($n=11$) werd dit besluit eenzijdig genomen door het begeleidingsteam/ de instelling.

Literatuur

Tsemberis, S. (1999). From streets to homes: An innovative approach to supported housing for homeless adults with psychiatric disabilities. *Journal of Community Psychology*, 27(2), 225-241.

Tsemberis, S. (2010). *Housing First: The pathways model to end homelessness for people with mental illness and addiction manual*. Center city: Hazelden.

Bronvermelding bij gebruik van dit informatieblad

Al Shamma, S., van den Dries, L. & Wolf, J. (2018). *Instroom en uitstroom van Housing First klienten bij acht praktijken in Nederland*. Nijmegen: Impuls – Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg van het Radboudumc. © 2018 Impuls - Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg, afdeling Eerstelijns geneeskunde, Radboudumc. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Impuls – Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg van het Radboud universitair medisch centrum Nijmegen.